

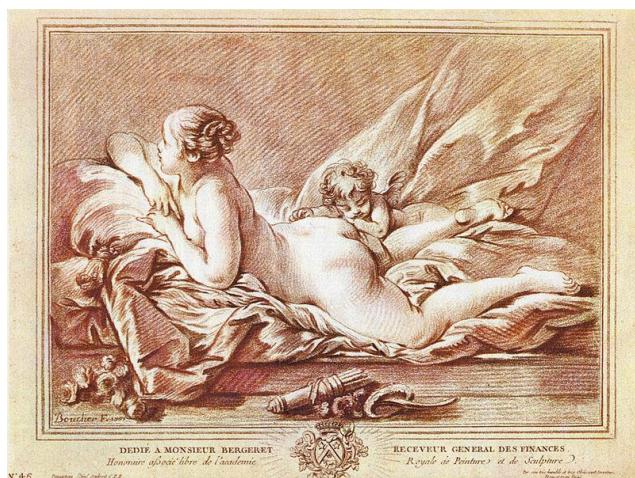
démant - diamant

démantoid - odroda *granátu*, smaragdovo zelený alebo číry, vodojasný; nálezisko na Urale; pozri *drahé kamene*

Demarteau Gilles - pozri *tlač bodkovaná*

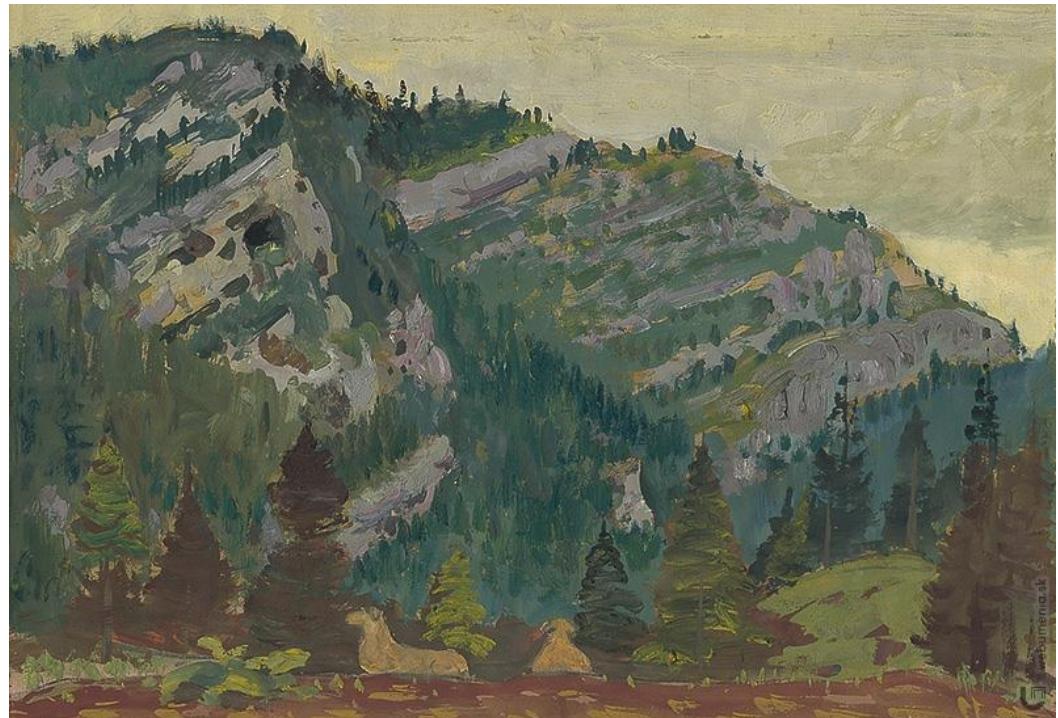
http://de.wikipedia.org/wiki/Gilles_Demarteau

G. Demarteau (podľa F. Bouchera): Akt (rytina)

Demänovská dolina - pozri *Slovensko*

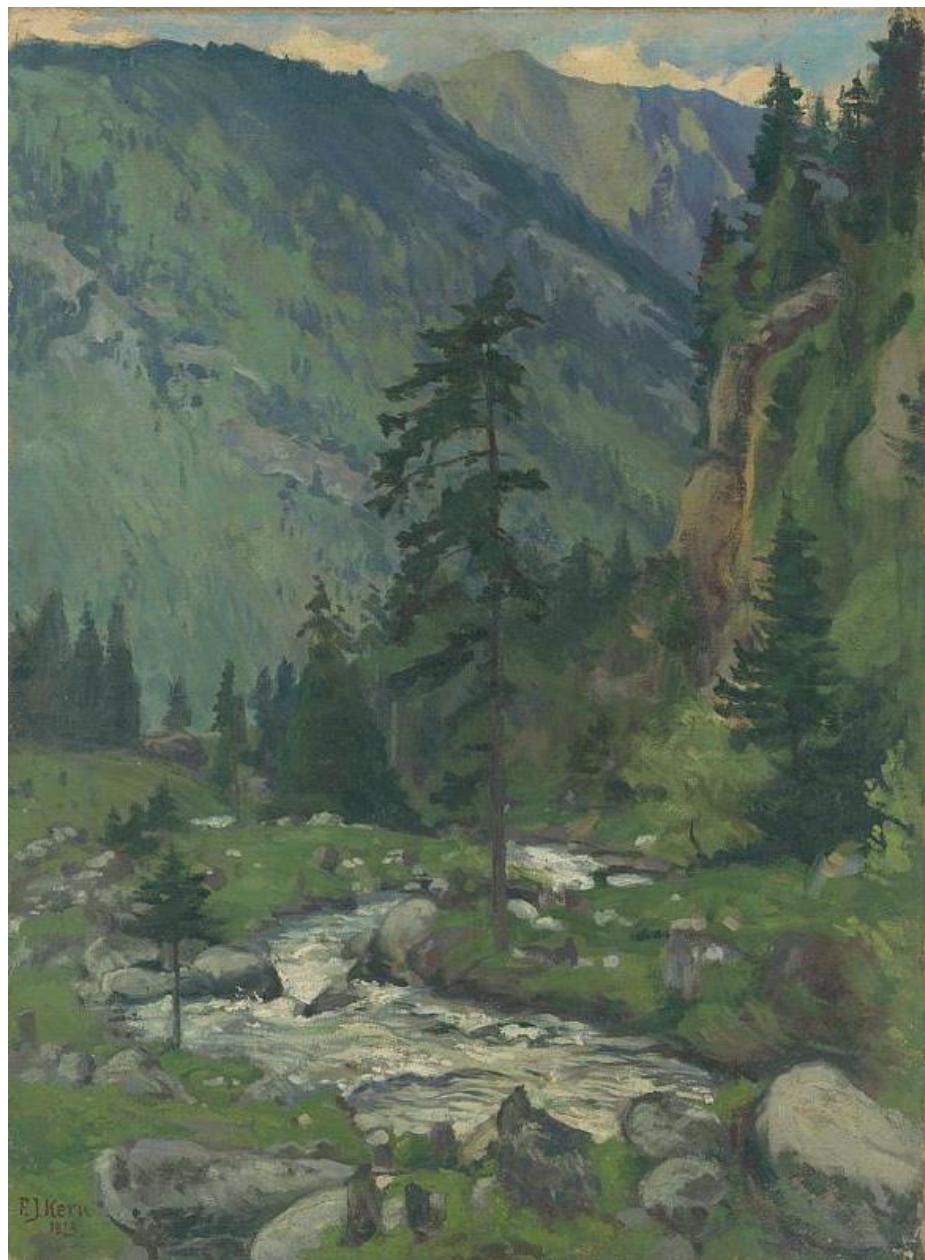
http://sk.wikipedia.org/wiki/Dem%C3%A4novsk%C3%A1_dolina

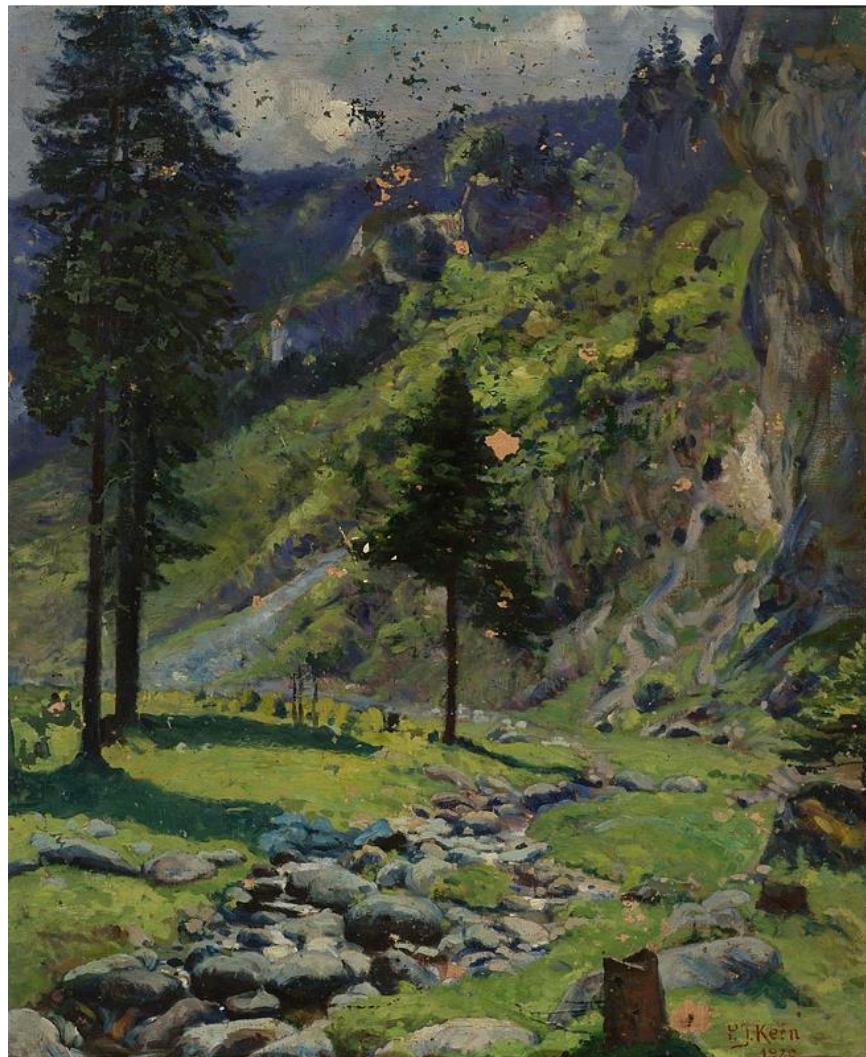
M. A. Bazovský: Demänovské okno - Uhlisko (1956)

M. A. Bazovský: Demänovská dolina s chalupami v popredí (1950)

P. J. Kern: Demänovská dolina (1923)

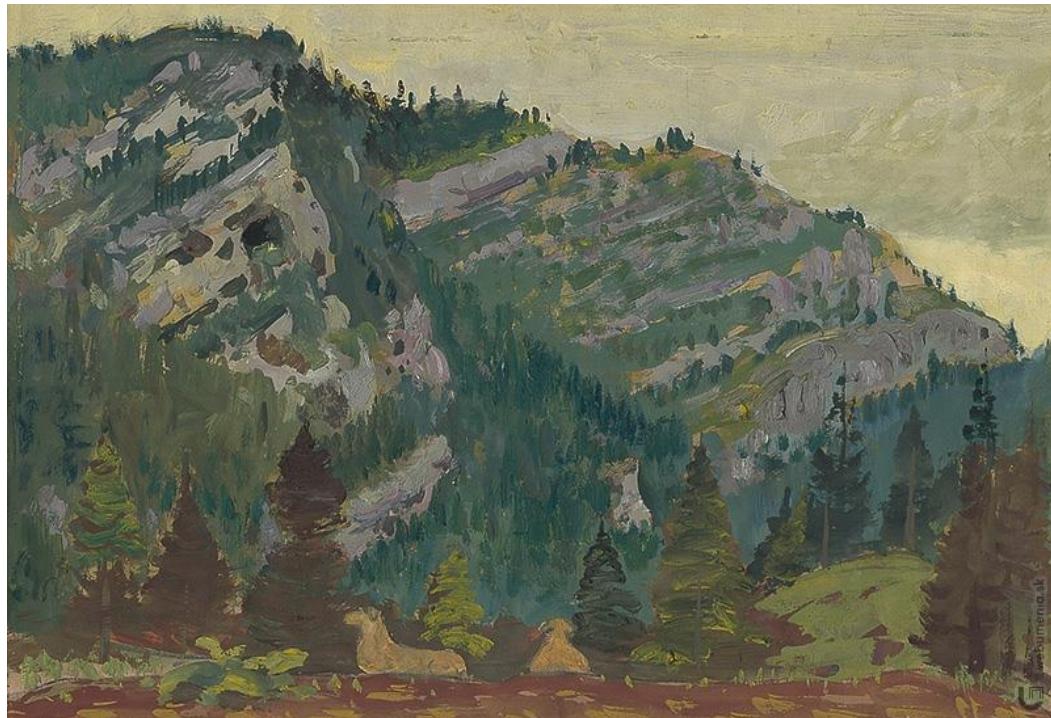
P. J. Kern: Demänovská dolina (1920)

Demänovské jaskyne - pozri *Slovensko, jaskyňa*

https://sk.wikipedia.org/wiki/Dem%C3%A4novsk%C3%A9_jaskyne

https://cs.wikipedia.org/wiki/Dem%C3%A4novsk%C3%BD_jeskynn%C3%AD_syst%C3%A9m

<http://www.jasna.sk/hory/region/demaenovska-dolina/>

M. A. Bazovský: Demänovské okno – Uhliško (1956)

Démétér - meno Demeter znamená „matka“; v gréckej mytológii dcéra *Rheie* a *Krona*, sestra *Dia*, matka *Persefoné*, ktorú porodila *Diovi*, a *Plútosa*; bohyňa poľnohospodárstva, úrody a *plodnosti*, ochrankyňa *manželstva* a rodiny (pozri *patrón*), matka - *Zem*; so smrteľným synom *Dia* alebo *Mínoa* priviedla na svet *Plútosa*; uctievaná jarnými slávnosťami - *ceráliami*; jej *atribúti* boli obilné klasy (*veniec ražný*), kosák, mak, kôš s ovocím, *cyprus*, *granátové jablko*, fakľa, žezlo, *roh hojnosti*, *diviak*; obetované zvieratá: prasiatko, krava, ovocné plody, plasty medu alebo pečivo v podobe *hadov* a *falov*; kultovým miestom Eluzínia (pozri *eluzínie*); kultovo zamieňaná so svojou matkou *Rheiou*, s *Kybelé* a *Gaiou*; v rímskej mytológii stotožnená s bohyňou *Ceres*; zobrazovaná ako oblečená *matróna*, niekedy s rúškom alebo závojom cez hlavu; v poantickom umení sa objavuje na neskorostredovekých ilustráciách ako patrónka poľnohospodárstva alebo kráľovná; (Rubens, Jordaens)

www v súvislosti heslom *Thyestes*: Thyestes bol otcom myténskeho kráľa *Agmemnona* a vnukom *Tantala*, ktorý bohom predložil rozsekané telo svojho syna *Pelopsa*, aby vyskúšal ich vševedúcnosť; bohovia Pelopsovi vrátili život, jeho telo v kotle opäť uvarili a znova oživili, takže bol mladší a krajsí; chýbal mu iba kúsok ramena, ktorý z nepozornosti zjedla bohyňa Demeter, keď rozmýšľala nad osudom svojej dcéry *Persefone*

pozri *Triptolemos*; *Demofón*; *Liber* a *Libera*, *Potnia*; *Músaios*; *orfízmus*; *sviňa*, *diviak*; *slepka* (Baleka); *kanéfora*, *anasyrma*

www: medzi symboly Demeter patrí prevrátený *trojuholník*, používaný ako znázornenie ženských genitálií; podobá sa písmene delta gréckej abecedy; tento tvar, predstavujúci ženské genitálie ako bránu zrodenia, smrti i sexuálnej rozkoše, malí vstupné dvere do hrobiek; tak bol symbolicky znázornený návrat do lona Matky; s Demeter súvisí aj zasvätenia do *eleusínskych mystérií*; mnoho z rituálov, ktoré boli súčasťou jej kultu, prevzalo neskôr kresťanstvo, ako napríklad prijímanie chleba (hostie) ako symbolu Kristovho tela, pitie vína ako symbolu krvi Spasiteľa; súčasťou eleusínského kultu však zrejme boli aj sexuálne rituály

<http://it.wikipedia.org/wiki/Demetra>

Demeter (antická socha)

Démétér z Knidu - socha z mramoru parského z obdobia okolo 350 pred Kr.; Britské národné múzeum v Londýne

sv. **Demetrius** - gréc. Αγιος Δημήτριος της Θεσσαλονίκης/ Hagios Demeterios Thesalonikes; Demeter Solúnsky alebo tiež Demeter Myrotočivý či Myromvonný; ranokresťanský mučeník zo začiatku 4.st.; počas stredoveku jeden z najdôležitejších ortodoxnej vojenských svätých (pozri *svätcí jazdeckí*), často spájaný so sv. Jurajom; podľa hagiografických legend bol synom rímskeho prokonzula v Solúne; pre svoje schopnosti dosiahol vysoký štátnický post; pozri *kresťanskí svätci*

Svätý Demetrius (slonovina, ikona, 950-1000)

M. Damaskinos: Svätý Juraj a svätý Demetrius (16.st.)

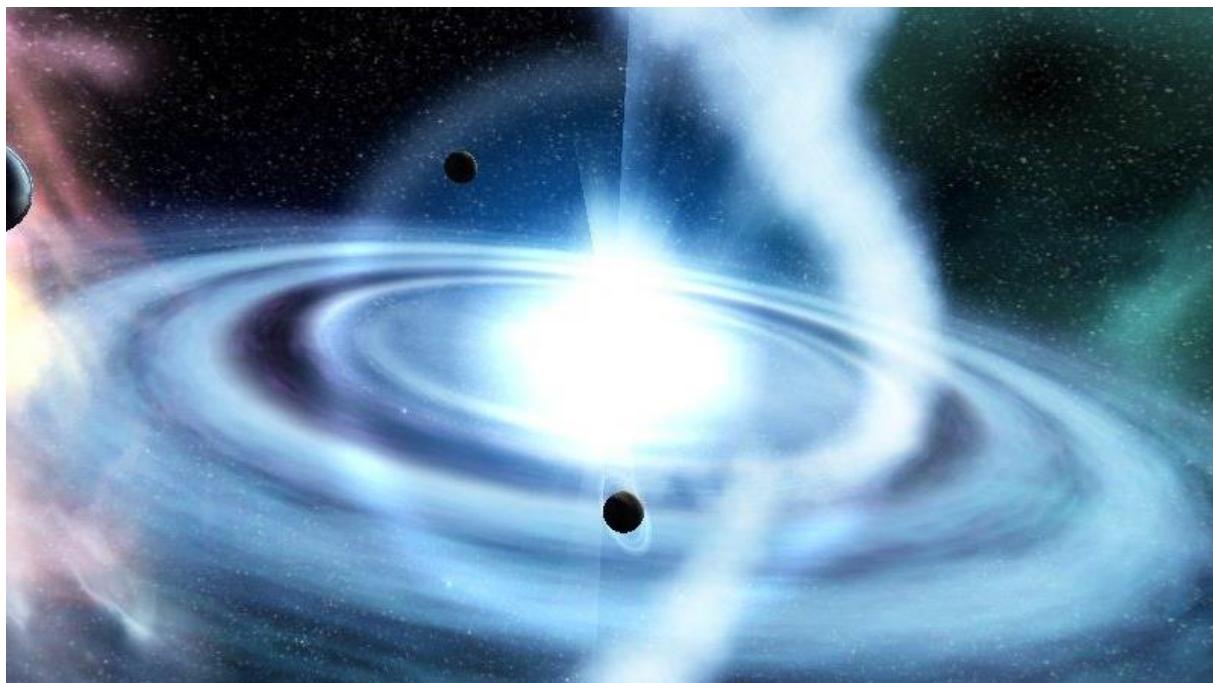
Sv. Demeterius (ikona, 15.st.)

„De Mineralibus“ - www s súvislostí s heslom *alchymia*: spis, ktorého autorom je údajne Albert Magnus (†1280), ktorý spolu s Ramonom Lullom (†1315) a Rogerom Baconom (†1294) dominovali okultnému mysleniu 13.st.; prvý raz sa v spise spomína meno egyptského mudra Herma, ktorý mal byť autorom prastarých alchymistických textov; podľa európskych alchymistov žil tri generácie po Mojžišovi; pozri *dielo literárne*

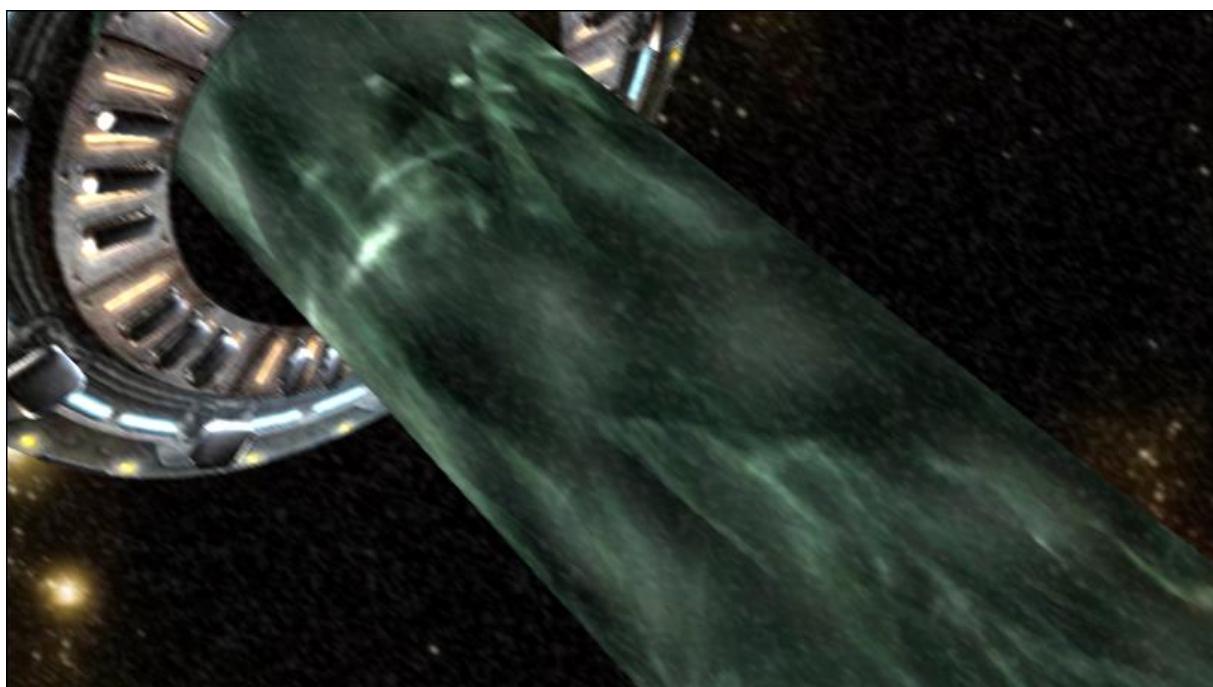
Demiurg - podľa Platóna (pozri *platonizmus*), Plótina (*novoplatonizmus*) a *gnosticistov* je demiurg Stvoriteľ sveta, povznesený nad *dobro* a *zlo*, stvárnjujúci beztváru hmotu

demo (počítačové programovanie) - pozri *screenshot*

[https://en.wikipedia.org/wiki/Demo_\(computer_programming\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Demo_(computer_programming))

Gargaj (fotograf, tvorca, užívateľ): Conspiracy (demo, screenshot, 2004)

Fat Andrew (osobná licencia): Zjednotené sily – fikcia (demo, screenshot 2004)

demoscéna - fenomén na pomedzí *digitálneho umenia*, kreatívnej tvorby a *undergroundu*, ktorá vzniká, je určená a prezentovaná na počítačoch; špecializáciou demoscény je tvorba tzv. dem (j.č. demo), čo sú neinteraktívne audiovizuálne diela vo forme počítačových programov, ktorých účelom je za maximálne využitie hardvéru cielom ukázať čo najpôsobivejšie audiovizuálnu prezentáciu, ktorá strhne svojou originalitou, prepracovanosťou, komplexnosťou; ašpirácií dem je aj pokúsiť sa rúcať predstavy o medziach daného hardware či predsudkoch o tom, že počítače sú len pre prácu a hry; ľudom, ktorí demá tvoria, sa hovorí demosceneri (angl. demosceners) alebo len sceneri (angl. scenery); delia sa podľa svojich schopností na počítačových grafikov (graphicians) s možným prídomkom „2D“ alebo „3D“ (tiež modeleri, angl. modelers); hudobníkov, programátorov (tiež

kodérov, angl. coders); zjednodušene je možno chápať demoscenerov ako počítačových nadšencov s veľkou mierou kreativity a nutkaním vytvoriť výnimočné *demo*

<https://en.wikipedia.org/wiki/Demoscene>

Demodotus -

<http://it.wikipedia.org/wiki/Demodoco>

Demofoón - v gréckej mytológii 1. hrdina, ktorého *Démétér* očistovala od pozemských nečistôt a chcela mu darovať nesmrteľnosť tým, že ho zakaľovala nad ohňom v kozube (pozri *oheň*)
2.syn *Thesea* a brat *Akamasa*

Demogorgon - božstvo sice pripisované gréckej mytológii, ale možno ide o pohanského démona spojeného s podsvetím, ktorý má svoje miesto v termínu *jaskyňa večnosti*; vystupuje ako otec všetkých bohov, tvorca chaosu a poriadku; je to prvotná bytosť, ktorej meno bolo *tabu*; pôvod mena je neistý, zrejme ide o kombináciu gréckych slov δαιμον/daimon (duch) alebo menej pravdepodobne δῆμος/demos (Ľud, Ľudia) + γοργός/Gorgos (rýchly) alebo Γοργόν/Gorgon (staroveká grécka trojica bohýň *Gorgón*, ktorej pôvod siaha do 15.st.pr.Kr. alebo oveľa skôr); ďalšia menej prijímaná teória tvrdí, že Demogorgon je odvodený od variantu Demiurg; Demogorgon sa prvý raz spomína v komentári k Statius 's Thebaid pripisovanému Lactantiovi Placidovi (asi 350-400); Placidov komentár bol najčastejším stredovekým komentárom básne Statius a vyskytuje sa vo väčšine prvých vydaní až do r. 1600; bol nesprávne pripisovaný kresťanskému autorovi Luciovi Celiovi Firmianus Lactantiovi, aj keď sa zdá, že komentátor bol *mitraisticky*; meno Demogorgon je predstavenené v diskusii o Thebaid (4,516), kde sa spomína ako „Najvyššia trojité bytosť sveta“ (triplicis mundi Summum); v mystickom svetle sa zdá, že pojmom Demogorgon vykazuje židovský vplyv

-Demogorgon je mytologická bytosť, spomínaná Boccacciom ako otec všetkých bohov, aj keď má vlastnosti podobné princípu tmy; postava Demogorgon je úplne neznáme klasickej mytológii; názov pravdepodobne vznikol v byzancíne ako istý druh gramatické chyby z gréckeho Δημιουργόν/Démiurgon (stvoriteľ) v Demogorgon

<http://en.wikipedia.org/wiki/Demogorgon>

Podľa H. Goltziusa: Demogorgon v jaskyni večnosti (šerosvitový drevorez)

Demokles - gréck : Δημοκλῆς/Demokles; lat. Democles, franc. Damocles; žil v 4.st.pr.Kr. a bol aténskym rečníkom a súčasníkom Democharesa a žiakom Theophrastusa; je hlavne známy ako ochranca detí Lycurga proti ohováraniu Moeroclesom a Menesaechmusom; porovnaj s *Damoklesom*, dvoranom tyrana Dionýza I. Staršieho v Syrakúzach (4.st.pr.Kr.)

https://www.google.sk/search?q=Damocl%C3%A8s&espv=2&biw=1852&bih=995&tbo=isch&i_mg=Y7XzJridvOCV7M%253A%253BHyS3FliX5DLFIM%253Bhttp%25253A%25252F%25252F%25252Frevisionredaction.com%25252Ftag%25252Fpepee-de-damocles%25252F&source=iu&pf=m&fir=Y7XzJridvOCV7M%253A%25252CHyS3FliX5DLFIM%25252C_&usg=_7Jq83nDKDALP5rOQ7eB7-8f_U4A%3D&ved=0CCoQyjc&ei=QQuIVL_XE4K7UeDCgrgF#facrc=&imgdii=&imgrc=Y7XzJridvOCV7M%253A%253BHyS3FliX5DLFIM%253Bhttp%253A%25252F%25252Frevisionredaction1.files.wordpress.com%25252F2012%25252F08%25252Fdamocles.jpg%253A%25252F%25252Frevisionredaction.com%25252Ftag%25252Fpepee-de-damocles%25252F%3B645%3B576

Demokritos - (†370 pr.Kr.); grécky predsokratovský *filozof*; jeho učenie sa priamo nedochovalo, zrejme preto, lebo nezaložil žiadnu školu a navyše dielo diela odmietať už za jeho života Platón a neskôršie kresťania; čiže podľahli niekol'kemu ničeniu; napriek tomu bol najplodnejším autorom antického Grécka; zostali po ňom zlomky a citácie od Aristotela, Diogena a ď.; vdľaka tomu dnes ľažko odlísiť, ktoré myšlienky pochádzajú priamo od Demokrita a ktoré prevzal od svojho predchodec Leukippa; prijímaná téza býva, že Demokritos podľa Leukipových základov vytvoril ucelený

systém; časom bolo jeho učenie v spoločnosti „zatlačené do úzadia“ a v umení sa objavuje Demokritos pod názvom „smejúci sa filozof“; pozri *základné farby*

<http://cs.wikipedia.org/wiki/D%C3%A9mokritos>

http://en.wikipedia.org/wiki/Luca_Giordano

<http://ky.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%B5%D0%BC%D0%BE%D0%BA%D1%80%D0%B8%D1%82>

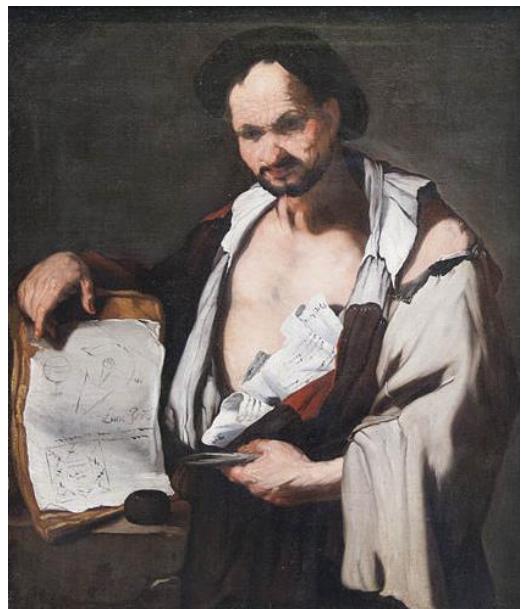
Demokritos (antická busta, villa Papyruses v Herculaneu)

A. Carracci: Demokritos

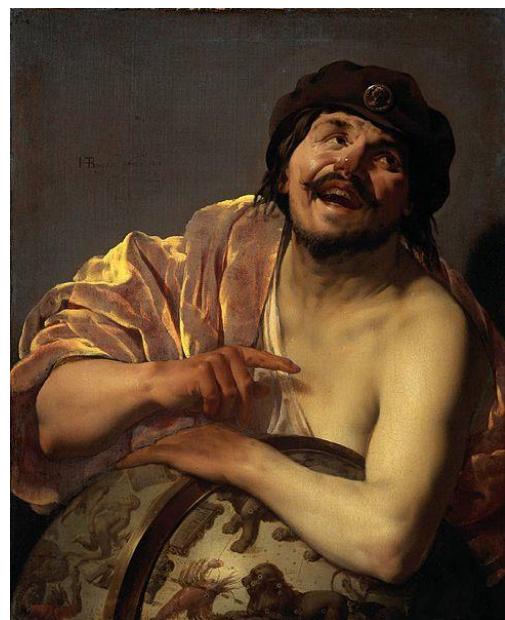
Maliar 17.-18.st.: Demokritos

A. Coypel: Demokritos (1692)
L. Giordano: Demokritos (17.st.)

J. de Gheyn: Herakleitos a Demokritos (1629)

H. J. Terbrugghen: Demokritos (študijná kresba, 17.st.)
H. J. Terbrugghen: Demokritos (1628)

H. J. Terbrugghen: Obraz s dvoma filozofmi. Demokritos a Herakleitos (zač. 17.st.)

J. Moreelse: Demokritos a Herakleitos (17.st.)

J. Moreelse: Demokritos (1630)

P. Lastman: Hippokrates a Demokritos (1622)

Ch.-A. Coypel: Veselý Demokritos (1746)

démon - z gréc. *daimon*; *duch*, najčastejšie *zlý duch*, mýtický článok medzi bohom a človekom, nižšie božstvo, prejavujúce sa v prírodných úkazoch; v gréckom poňati verzia *héroa*, v kresťanskom poňati výsadne záporný význam: *padlý anjel*, *diabol* alebo pohanský boh; sídlo mimo ľudskú civilizáciu: temné lesy; podľa ľudovej stredovekej predstavy sídlil aj v capovi, preto v mladšej verzii dostáva podobu bytosti s rohami a kopytami, ktorá sídli na púšti; častý motív *románskeho umenia* v podobe *chrličov* na okraji ríms, podstavcov na západných *portáloch*, s *atropajným* poslaním chrániť pred temnými silami noci (pozri *oheň*, *pustovnícky odev*); kresťanstvo prevzalo antickú poveru o tom, že démonov zaháňa krv páva; pozri *Pandemia*, *Pandemonium*

pozri *džin*, *šejtán*, *elf*, *gnóm*, *gryf/greif/grif*, *noh*, *satyr*, *Siléni*, *Korybantovia*, *Kúreti*, *Kéry*, *succubus*, *incubus*; *Aitvaras*; *Apop*; *Agathodaimónos*; *Asmodej*; *Abraxas*; *Bafomet*, *Beliál*; *Azazel*; *Polemos*, *Bellum*; *Rávan*; *Lilith/Lilit*; *Lamaštu*; *tchao-tchie*, *Tengu*; *Yuki-onna*; *Kikimora*, *klekánice*, *bosorky/strigy/čarodejnice*, *polednice*, *divožienky*, *boginka*, *bogunka*, *bohyňa*; *pandemonium*; *pustovnícky odev*; *koral*; *Gogh a Magog*, *Jandžudž a Mandžudž*; *figa* 2; *Grünewald*, *jabloň*; *H. Bosch*; *symbolizmus* z konca 19. a zač. 20.st.); *exorcizmus*; *krysa* (Becker, Eberhard); *Belzebub*, *Satan*; *slovanskí démoni* vetra

[http://en.wikipedia.org/wiki/Daemon_\(mythology\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Daemon_(mythology))

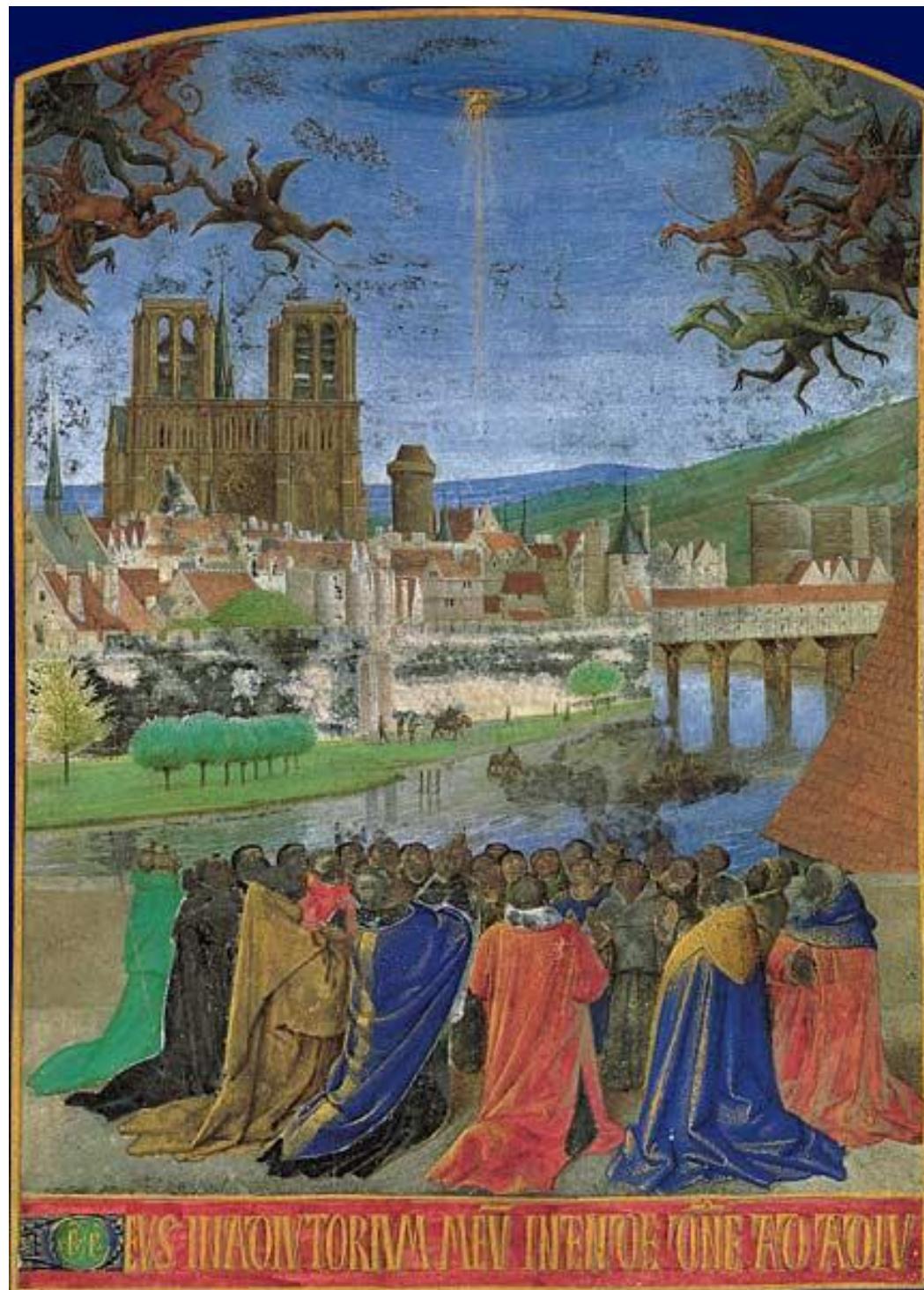
<http://sk.wikipedia.org/wiki/Kateg%C3%A3ria:D%C3%A9moni>

<https://frankzumbach.wordpress.com/tag/damonen/>

https://www.google.sk/search?tbnid=KJXCScz2BxkgMM:&docid=g7mVbuKC_jILZM&biw=1852&bih=995&q=d%C3%A4monen+gem%C3%A4lde&tbo=isch&imgil=KJXCScz2BxkgMM%253A%2523BeVV57yHQAuMiiM%253Bhttp%25253A%25252F%25252Fwww.zum.de%25252FFaecher%25252FG%25252FBW%25252FLandeskunde%25252Frhein%25252Fkultur%25252Fmuseen%25252Fkunst%25252Fwerke%25252Fsaftleven1.htm&source=iu&pf=m&tbs=simg:CAES_EgkolcJJzPYHGSGDuZVu4oL-Mg&fir=KJXCScz2BxkgMM%253A%252CeVV57yHQAuMiiM%252C_&usg=FSCB1w_EFnwkwHPLtPTmYC0YQ%3D&tbnh=0&tbnw=0&ved=0ahUKEwiekNeXyPXLAhXsbZoKHRNgAOAQyjcIMA&ei=3asCV96tL-zb6QSTwigADg#imgrc=cdOoBr2SzGypKM%3A&tbnh=0&tbnw=0

Majster Ingeborg žaltára: Iniciála D. Blázon s dvoma démonmi (1195-1210)

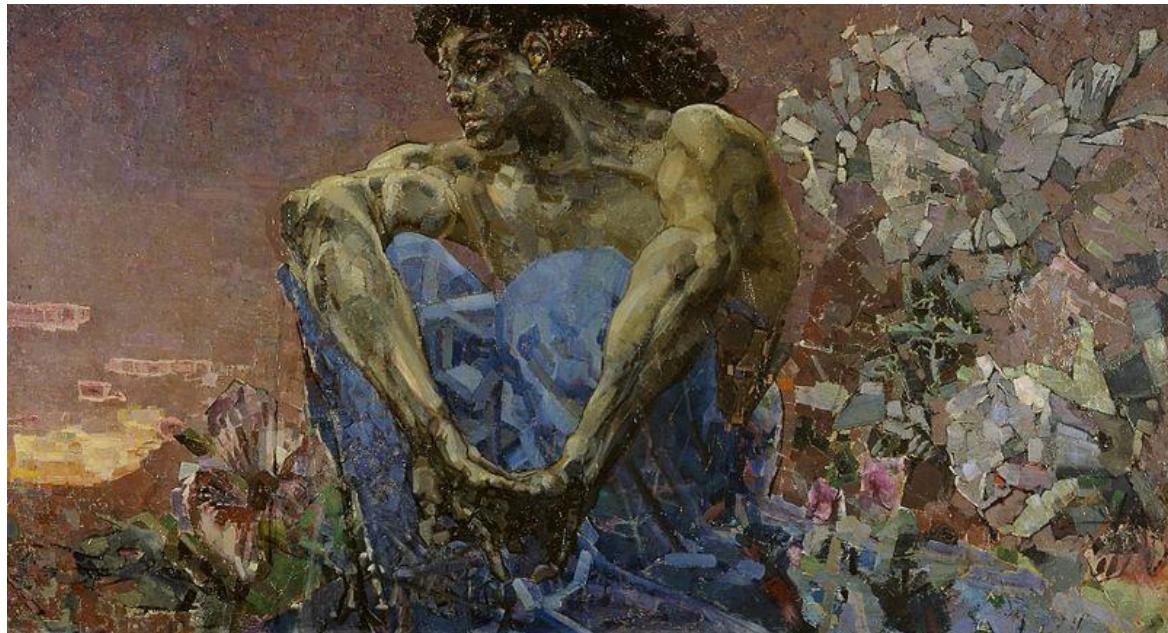
J. Fouquet: Ruka Božia chráni veriacich pred démonmi (iluminácia Knihy hodín Etienna Chevaliera, 15.st.)

Chrlič (chór chrámu sv. Bartolomeja v Kolíne)

D. Teniers ml.: Čarodejnice a démoni (17.st.)

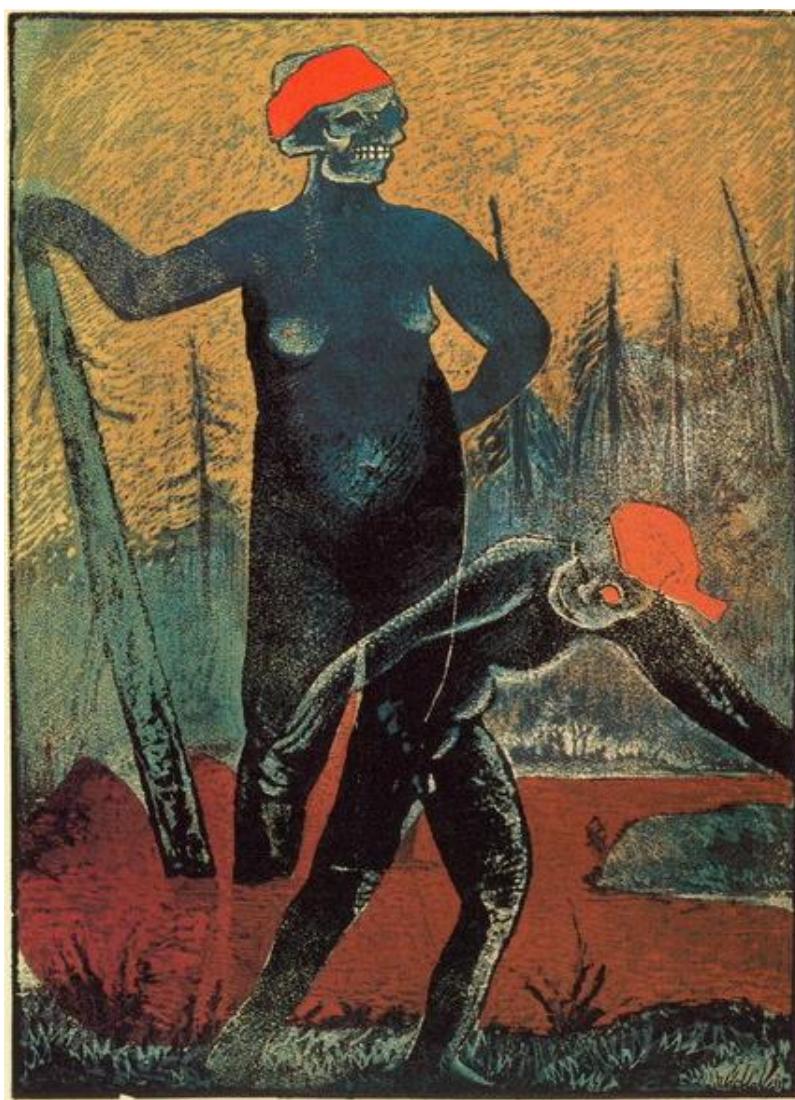
M. Vrubel: Sediaci démon (1890)

M. Vrubel: Démon (keramika, 1894)

G. Doré: Démoni a Vergílius (Božská komédia, 19.st.)

J. Váchal: Démon slatiny (ilustrácia ku knihe Šumava zomierajúca a romantická, 1931)

démoni v biblia - pozri *Abaddon, Apollyon; biblia*

http://fr.wikipedia.org/wiki/Cat%C3%A9gorie:D%C3%A9mon_de_la_Bible

démoni slovanskí - slovanskí démoni vetra

démoni židovsko-krest'anskí - židovsko-krest'anskí démoni

démonizmus - viera v démonov, kult démonov, čiernej magie apod.; pozri *bohovia* (Beliana); *náboženstvo*

Baleka v súvislosti s heslom *romantizmus*: nenaplniteľnosť túžby, ktorá bola zdrojom romantickej irónie, bolestnej skepsy a sarkazmu; rozorvanosť, svetobôľ a kozmický pesimizmus, pocit osamotenosti a odcudzenia, démonizmus a satanizmus, ale aj vzbura proti spoločenskému zlu, boli niektorými rysmi, ktoré napľňovali rôzne prúdy romantického názoru

démonolatria - uctievanie démonov (u prírodných národov); pozri *vúdú, loa; -latria; Kanaánci*

démonologia - 1.viera v démonov a ich pôsobenie na vznik *chorôb* (napr. duševných) ap.; pozri *blázon, exorcizmus; archanjel Uriel/Ariel, succubus, incubus*

2.cirkevná náuka o démonov ako nepriateľoch božského princípu; príd. meno démonologický

démonománia - posadnutosť zlým duchom; pozri *exorcizmus/zažehnávanie/ vyháňanie zlých duchov; blázon*

démotické písmo - z gréc. démos – „ľud“; zjednodušená ľudová forma obrázkového *hieratického písma* v *kurzívnom sklonu* zo 7.st.pr.Kr.- do 3.st.po Kr.; pozri *hieroglyfy, Rosettská doska; koptské písmo*

De mulieribus claris - lat. – „O slávnych ženách“; zbierka biografií historických a mytologických žien napísaná florentským spisovateľom *Boccacciom* a publikovaná v r. 1374; jedná sa o prvé dielo v západnej

literatúre zaoberajúce sa výhradne biografiou žien; Boccaccio písal vo svojom starobe medzi 1361 a 1362 ako náprotivok *Petrarcovej* (?) „De Viris illustribus“; Boccaccio v spise odsúdil prax zasielanť ženy bez ich súhlasu do kláštorov; mal v úmysle knihu poskytnúť čitateľkám a poskytnúť im model plnohodnotného života; ako reakciu na Boccacciov „De mulieribus claris“ napísala francúzska spisovateľka *Christine de Pizan* (†1431) svoj spis „*Cité des Dames*“ (Mesto žien); pozri dielo literárne

http://fr.wikipedia.org/wiki/De_mulieribus_claris

<http://www.brynmawr.edu/library/speccoll/preservation/books/boccaccio.html>

<http://www.italicapress.com/index417.html>

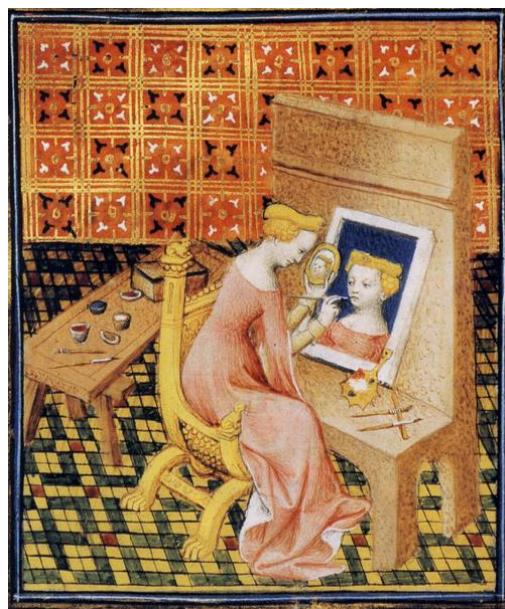

Anonym: Penthesilea, amazonská kráľovná (miniatúra z „De mulieribus claris“, 15.-16.st.)
Kráľovná v sprievode štyroch dievčat hrajúcich na hudobné nástroje (miniatúra z „De mulieribus claris“, 15.-16.st.)

Isis dorazila do Egypta (miniatúra z „De mulieribus claris“, 15.-16.st.)

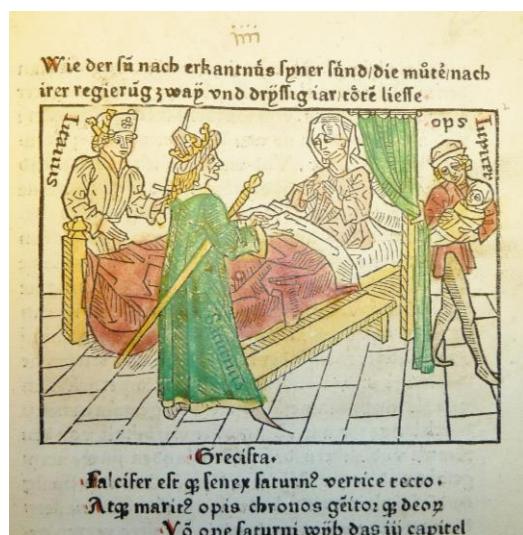
Ops, manželka Saturna (miniatúra z „De mulieribus claris“, začiatok 15. st.)

Miniatúra z „De mulieribus claris“ (15. st.)
Miniatúra z „De mulieribus claris“ (15. st.)

Miniatúra z „De mulieribus claris“ (15. st.)
Miniatúra z „De mulieribus claris“ (15. st.)

Narodenie Jupitera (inkunábule z nem. prekladu „De mulieribus Claris“; 1474; farebný drevorez)

Inkunábule z nem. prekladu „De mulieribus Claris“ (1474, farebný drevorez)